

ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Як засвідчує досвід розвинутих держав, успіху в розбудові сучасної економіки та сильною соціальною сферою досягають країни з потужним місцевим самоврядуванням. В основі дієздатного місцевого самоврядування знаходяться ефективні місцеві бюджети, які слугують важливим інструментом реалізації повноважень владних інституцій та забезпечення населення суспільними благами. З огляду на зазначене, центральною реформою, яка відбувається в нашій країні є децентралізація державного управління. Суть реформи на принципі децентралізації в Україні полягає в такому:

– утворення виконавчих органів місцевого самоврядування на всіх рівнях: у громаді, районі та області;

– закріплення принципу субсидіарності при розмежуванні повноважень у системі органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів різних рівнів;

– органи місцевого самоврядування різних рівнів – громади, району, області – отримують повноваження, які найбільш ефективно виконувати саме на цьому рівні, а під повноваження отримують необхідні фінансові, матеріальні та інші ресурси під їхню власну відповідальність [1, с. 27].

Зміни, які відбувалися у процесі децентралізації призвели до розширення ресурсів місцевих бюджетів. Втім не завжди спостерігається високий рівень управління місцевими фінансами, зокрема, значні недоліки притаманні також практиці планування доходів і видатків місцевих бюджетів.

На прикладі планування міського бюджету Тернополя на 2018 рік, експерти зробили висновки про певні недоліки, які створюють ризики для успішної мобілізації ресурсів до міського бюджету та їх ефективного використання. Так, процес формування Проекту бюджету міста Тернополя на 2018 рік не дає достатніх підстав вважати його демократичним. Зокрема, міською радою не витримані вимоги Статуту територіальної громади міста Тернополя щодо порядку оприлюднення Проекту бюджету, не проведенні бюджетні слухання. При цьому, інформація, що стосується формування Проекту бюджету оприлюднена не в повному обсязі. Так, у відкритому доступі відсутня Пояснювальна записка до Проекту бюджету, в якій була б інформація про обґрунтування доходів і видатків бюджету і

обов'язковість якої передбачена ст. 76 Бюджетного кодексу України, не розміщено проекти бюджетних програм головних розпорядників бюджетних коштів [2, с. 18].

Окремо авторами дослідження було зазначено, що міською радою не прийняті відповідні документи з реалізації Плану стратегічного розвитку міста Тернополя до 2025 року. В цілому фінансування місцевих (регіональних) програм Проектом бюджету передбачене лише на 40 відсотків. Фінансування 11 місцевих програм не передбачене зовсім. Зазначене є підставою сумніватися в цілісності документів, що визначають розвиток громади міста та його фінансування.

Програма економічного та соціального розвитку на 2018 рік, інші документи не містять конкретних заходів з детінізації зайнятості та заробітної плати, юридичної легалізації прав користування земельними ділянками, повного переходу передачі прав на земельні ділянки та користування ними лише на конкурентних засадах, як резервів суттєвого збільшення доходів бюджету міста. Видаткова частина бюджету не передбачає повноцінного забезпечення ресурсами пріоритетних напрямків розвитку міста.

У проекті міського бюджету Тернополя на 2018 рік були заплановані значні обсяги видатків на житлово-комунальне господарство. При цьому непередбачено заходів щодо інституційного розмежування замовника і контролера робіт, що створює високі ризики неефективного використання ресурсів. У проекті бюджету та в інших відкритих джерелах відсутні критерії та об'єктивні показники на основі яких відбувалося формування списку бюджетних установ у яких фінансуватимуться капітальні видатки.

Першочергові дії, спрямовані на удосконалення бюджетного планування, на нашу думку, мають включати заходи, спрямовані на вирішення означених проблем. Для цього доцільно, насамперед, посилити зв'язок між плануванням місцевих бюджетів та реалізацією стратегій розвитку відповідних громад. Запорукою успішної реалізації цієї пропозиції є якісні, добре підготовлені стратегії регіонального розвитку. Крім цього, важливо зазначити, що потребує запровадження інструмент, який узгоджує поточну бюджетну політику з реалізацією стратегії громади – середньострокове бюджетне планування. Відтак, умовою подальшого вдосконалення практики планування місцевих бюджетів є запровадження та розвиток середньострокового бюджетного планування.

Окремим напрямком вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні є подальший розвиток програмно-цільового методу бюджетування. Цей метод бюджетного планування створює передумови для посилення зв'язку місцевого бюджету та стратегії розвитку громади, а також стимулює розпорядників та одержувачів бюджетних коштів до їх ефективного використання. Крім цього, використання програмно-

цільового методу дає змогу підвищити рівень бюджетного процесу та застосовувати контроль за ефективністю видатків.

З метою вдосконалення бюджетного планування доцільно також удосконалювати практику встановлення цільових індикаторів у форматі результативних показників бюджетних програм. Особлива увагу тут має бути приділена показникам якості реалізації бюджетних програм. Важливо при цьому розширювати застосування таких показників, які засвідчують задоволеність громадськості одержуваних суспільних послуг.

Ще одним важливим напрямком вдосконалення планування доходів і видатків місцевих бюджетів є демократизація цього процесу та залучення до нього громадськості. Через це доцільно застосовувати практику публічного обговорення пріоритетів бюджетної політики, застосовувати бюджетні слухання, публічне звітування головних розпорядників бюджетних коштів про результати здійснених видатків. Реалізація цих заходів дасть змогу удосконалити планування місцевих бюджетів.

Література:

1. Моніторинг процесу реформ 2016. К., 2017. 102 с.
2. Горин В., Малиняк Б., Тарас В. Експрес-аналіз проекту бюджету міста Тернополя на 2018 рік. Тернопіль: ZAZAPRINT, 2017. 20 с.

Давидюк Лілія Петрівна

ст. гр. Фзм-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доц. Малиняк Б. С.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Питання впливу фінансової політики на розвиток регіонів є надзвичайно актуальними для України, адже відсутність обґрунтованої фінансової політики регіонального розвитку держави може призвести до зростання диспропорцій та загострення економічних, політичних і соціальних проблем. Пріоритетними напрями діяльності органів виконавчої влади у сфері розвитку регіонів визначено досить широкий перелік галузей та обмежений набір інструментів фінансування, причому основним суб'єктом міжбюджетних відносин та реалізації регіональної політики держави як у нормативних актах [1, с. 203], так і у наукових дослідженнях вітчизняних фахівців визначено регіон.

Сучасні дослідження макроекономічних показників розвитку регіонів враховують зміни за певний період у співвідношенні загальнонаціонального показника та цього показника на певній території: